
INŠTITUT ZA VAROVANJE ZDRAVJA
REPUBLIKE SLOVENIJE

NATIONAL INSTITUTE
OF PUBLIC HEALTH

NAPOTKI ZA IZDELAVO POROČILA O PREISKAVI IZBRUHA

KAZALO

Povzetek	3
Definicija Poročila o preiskavi izbruha.....	3
Kaj je poročilo o preiskavi izbruha?	3
Zakaj poročilo o preiskavi izbruha?	3
Kdo naj napiše Poročilo?	4
Komu je Poročilo namenjeno?	4
Pogoste težave s katerimi se srečujemo pri pisanju poročila o preiskavi izbruha	4
Pravočasnost	4
Zaupnost	4
Pravna vprašanja	5
Struktura Poročila	5
1. Izvleček	5
2. Uvod in izhodišča (background).....	5
3. Opis izbruha	6
4. Metode	6
Epidemiološke	6
Laboratorij.....	6
Okoljske preiskave	6
Druge preiskave	6
5. Rezultati	7
Rezultati epidemiološkega dela preiskave	7
Laboratorijski rezultati	7
Rezultati okoljskih preiskav	7
Druge študije.....	7
Rezultati, ki še niso zaključeni.....	7
6. Razprava	7
7. Pridobljena spoznanja (Lessons learned)	8
8. Priporočila	8
9. Zahvala.....	8
10. Viri (Reference).....	8
11. Priloge	8
Stil pisanja Poročila o preiskavi izbruha.....	9
Pravila	9

Povzetek

Poročilo o preiskavi izbruha (v nadaljevanju Poročilo) je dokument, ki povzema vse posamezne faze, glavne ugotovitve in vsa posredovana priporočila v teku preiskave izbruha. To je javni dokument, ki mora biti:

- **objektiven** - odražati resnična dejstva v preiskavi,
- **jasen** - da ga odločevalci in strokovna javnost razumejo in lahko njegovo vsebino uporabijo,
- **pravočasen** - da zagotavlja pravočasne povratne informacije in priporočila, za tiste, ki jih potrebujejo.

Koristneje je, da pravočasno napišemo uporabno kratko Poročilo, kot pa da napišemo zelo dolg dokument več mesecev ali let po tem, ko je preiskava že zaključena. Preiskava izbruha ni zaključena, dokler pisno Poročilo ni zaključeno in usklajeno z vsemi deležniki, ki so v preiskavi sodelovali.

Definicija Poročila o preiskavi izbruha

Kaj je poročilo o preiskavi izbruha?

Poročilo o preiskavi izbruha je dokument, ki povzema vse posamezne faze, glavne ugotovitve in vsa posredovana priporočila v poteku preiskave izbruha. To je javni dokument, ki mora biti objektivno, jasno in pravočasno in koristi odločevalcem (Ministrstvo za zdravje), kot tudi strokovni javnosti, hkrati pa je tudi edukativno.

Zakaj poročilo o preiskavi izbruha?

- Poročilo je dokument, s katerim začnemo ukrepanje in nadzor, sprejemamo in vodimo javno zdravstvene ukrepe in obveščamo odločevalce.
- Je tudi poročilo (zapis) o uspešnosti opravljene preiskave in povzema, kako je bila preiskava opravljena, vodena, vse prednosti in omejitve. Predstavljene so uporabljene metode in preventivni ukrepi, ki so bili sprejeti. Na podlagi zapisanega, lahko kadarkoli preverimo veljavnost rezultatov in ustreznost izvedenih ukrepov.
- Potencialno se lahko poročilo uporabi, kadar se pojavijo pravna vprašanja.
- Pisanje poročil predstavlja preiskovalcu priložnost za revizijo svojih rezultatov, preverjanje napak, ter iskanje odgovorov na nova vprašanja, ki se med tem porajajo in zahtevajo nove odgovore.
- Poročilo je lahko odlično učno gradivo iz katerega se lahko v prihodnosti številni veliko naučimo.
- Poročilo moramo napisati tudi zato, ker lahko prepreči podobne izbruhe v prihodnosti, ter pomaga pri preiskavah, sprejemanju in izvajanju preventivnih ukrepov v podobnih izbruhih.

Kdo naj napiše Poročilo?

Poročilo napiše skupina (v nadaljevanju Skupina za izbruhe), ki je sodelovala pri preiskavi izbruha. Če želimo da bo poročilo pravočasno napisano, mora vsak posameznik prispevati svoj del, za katerega je bil odgovoren pri preiskavi. O tem se je potrebno dogovoriti že na začetku in to zapisati v dokument. Avtorji naj bodo poimenovani z navedbo vloge, ki so jo imeli v skupini za izbruhe.

Drugo pomembno vprašanje, o katerem se je potrebno dogovoriti pred začetkom pisanja Poročila je: komu je lahko Poročilo dostopno, kdo je lastnik poročila: sodelujoči zavodi?, nacionalni inštitut?, bolniki?, javnost?...

Komu je Poročilo namenjeno?

Poročilo je dokument, v katerem so predstavljene posamezne aktivnosti Zavoda (ustanove) in članov skupine za obravnavo izbruhov. Iz tega dokumenta so razvidne tudi aktivnosti, ki jih izvajajo Zavodi na področju javnega zdravja in zanimajo zdravstvene oblasti (Ministrstvo za zdravje). Poročilo je za politične odločevalce dokaz izvajanja ukrepov na področju javnega zdravja. Strokovna javnost Poročilo lahko uporabi kot referenco za druge podobne izbruhe. Zanimivo je tudi za splošno javnost, ki ima pravico do obveščeni predvsem z vidika posameznih tveganj.

Tudi v primeru tožbe proti enemu ali več vpletenih strank se Poročilo lahko uporabi kot dokument v tožbi.

Pogoste težave s katerimi se srečujemo pri pisanju poročila o preiskavi izbruha

Pravočasnost

Po opravljeni raziskavi izbruha, ugotovitvi vzrokov in izvedenih preventivnih ukrepih je izbruha že konec in večina članov skupine, ki je izbruh obravnavala že opravlja druge aktivnosti, naloge. Ker so pred njimi nove prioritete, je splošno mišljenje da Poročilo lahko počaka.

Zaradi tega prihaja do zamud pri pisanju in včasih je zamuda tako dolga, da preiskovalci menijo, da poročilo ni več relevantno in obstaja tveganje, da poročilo ne bo nikoli napisano ali dokončano.

Vendar pa je dolžnost vseh, ki izbruh obravnavajo, da dokument pripravijo in ga posredujejo vsem deležnikom (IVZ, Zdravstvena inšpekcija...) in jih s tem obvestijo kateri ukrepi so bili izvedeni, da ne bo prišlo do ponovnih izbruhov.

Zato je nujno, da Poročilo napišemo čim prej. Tudi če pride do zamude pri dokončanju, je še vedno boljše da je napisano z zamudo in kot tako na voljo tistim, ki bi te izkušnje potrebovali v prihodnosti. Glavna ciljna skupina so vsi ki delujejo na tem področju.

Zaupnost

V vseh fazah preiskave izbruha je treba spoštovati zaupnost. To velja tudi za poročilo. Zaupnost podatkov je treba spoštovati, tako pri posameznikih (npr.

bolniki) in tudi nosilci dejavnosti. Poročilo ne sme vsebovati podatkov, na podlagi katerih bi lahko neposredno ali posredno prepoznali posameznika ali podjetje, ustanovo. Še posebej previdni moramo biti z dokumenti, prilogami, zapisniki, ki so lahko preveč podrobni in s tem ogrožajo zaupnost posameznikov ali posameznih dejavnosti.

Pravna vprašanja

Pogosto se pojavljajo pravna vprašanja, kdo je lastnik podatkov ali Poročila, ter kdo vse ima dostop do informacij. Nekateri zagovarjajo, da morajo biti informacije zaupne. Z vidika dostopnosti do informacij javnega značaja pa se zdi, da ima javnost pravico da je o dogodkih, ki so z vidika javnega zdravja pomembni obveščena.

Včasih je težko najti ravnotežje med spoštovanjem zaupnosti in zagotavljanju informacij, ki so pomembne za preprečevanje nadaljnjih primerov ali novih izbruhov.

Struktura Poročila

Struktura in oblika Poročila je podobna kot pri pisanju znanstvenih in strokovnih člankov. Vključuje naslednje dele :

1. Izvleček

V izvlečku na kratko predstavimo glavne značilnosti izbruha :

- **kdo** je bil prizadet (bolan) v izbruhu ?
- **Kaj** se je zgodilo?
- **Kje** in **kdaj** je bil izbruh?
- **Zakaj/ kako** se je zgodilo?

Navedemo izkušnje, ki smo jih pridobili in naštejemo ukrepe, priporočila, ki smo jih izvedli. Predstavimo ukrepe, ki smo jih izvedli za obvladovanje izbruha in tiste, ki smo jih priporočili, da bi preprečili nove izbruhe. Če smo načrtovali določene ukrepe, ki jih bomo izvajali v prihodnosti, predstavimo tudi te. V izvlečku so lahko samo dejstva, ki so navedena v poročilu.

2. Uvod in izhodišča (background)

Uvod naj vsebuje informacije, ki nam bodo pomagale razumeti okvir dogajanja in okolje.

V njem opišemo :

- **Populacijo**, kjer je prišlo do izbruha,
- **Podatke epidemiološkega spremljanja**,
- **Prejšne podobne izbruhe**,
- **Opis območja/kraja/objekta**,
- **Opis dejavnosti/proizvodnje**,
- **Kakršnikoli neobičajne dogodke**, predmete, običaje, opažanja.

3. Opis izbruha

Začetek dogajanja ?

- Kdo in kako nas je o izbruhu obvestil?
- Kaj smo storili, da smo izbruh potrdili?
- Kaj je bilo do tedaj znanega?

Zakaj smo pričeli z preiskavo izbruha?

- Kaj so bili cilji preiskave?

(Zaustavitev izbruha, prepoznanje vira in dejavnikov tveganja, preprečitev prihodnjih izbruhov, obseg in breme bolezni).

Kako je bila preiskava izbruha vodena?

- Kdo je bil v skupini za raziskavo izbruha ?
- Kdo je še sodeloval in pomagal pri preiskavi?
- Kateri preventivni ukrepi so bili izvedeni?

4. Metode

Opišemo glavne značilnosti izvedbe preiskave, tako da razumemo, kaj in kako je bila opravljena. Opredelimo uporabljene metode v posameznih fazah izbruha.

Epidemiološke

- opredelitev primera (case definition),
- iskanje primerov: vir in način zbiranja podatkov (telefon, anketiranje, vprašalniki, itd),
- zasnova študije,
- opredelitev skupin (kohorta, kontrolna skupina),
- opredelitev izpostavljenosti, tveganja, ki nas zanima ,
- študija prebivalstva (populacije),
- velikost vzorca,
- zbiranje podatkov (časovni okvir),
- načrt analiz,
- uporabljeni statistični test.

Laboratorij

- opis kliničnih vzorcev, vzorcev iz okolja in opravljenih analiz

Okoljske preiskave

- ogled lokacije in ocena tveganja,
- sledenje za nazaj.

Druge preiskave

5. Rezultati

V tem delu Poročila, prikazujemo ugotovitve, na katerih temeljijo naši zaključki. Rezultati morajo biti skladni z metodami, prikazane morajo biti samo dejstva. V poglavje Rezultati ne sodijo razlage, niti razprave. To sodi v poglavje Razprave.

Rezultati epidemiološkega dela preiskave

- stopnja odgovora,
- število ugotovljenih primerov,
- celotna obolevnost v izbruhu (AR),
- rezultati opisne (deskriptivne) epidemiologije: epidemična krivulja, AR po kraju, AR po demografskih značilnostih,
- na kaj kažejo rezultati opisne epidemiologije: katere so rizične skupine, vir okužbe, način prenosa, izpostavljenost,
- postavitev hipoteze, ki jo bomo z analitično metodo testirali,
- rezultati analitične študije,
- univariatna, bivariantna, multivariatna (stratifikacija, regresija) analiza.

Laboratorijski rezultati

Prikažemo rezultate opravljenih laboratorijskih testov kliničnih in okoljskih vzorcev, od osnovnih do molekularnih raziskav.

Rezultati okoljskih preiskav

Opišemo opažanja iz ogleda mesta:

- rezultati ocene tveganj,
- rezultati sledenja živilom, drugim proizvodom,
- druge posebnosti iz mesta ogleda (poplave, vročinski val, pokvarjen hladilnik)

Druge študije

Rezultati, ki še niso zaključeni

6. Razprava

V razpravi podamo razlago (interpretacijo) rezultatov: kaj predstavljena dejstva predstavljajo v zvezi z izbruhom, upoštevajoč uporabljeno metodologijo in omejitve s katerimi smo se soočili.

Struktura poglavja Razprave :

- Kratek povzetek rezultatov,
- Omejitve, težave v študiji
- Pristranosti (biases),
- Ugotovitve iz analitične študije,
 - (kriteriji za vzročnost)
- Zaključki :
 - jasna in logična razlaga rezultatov,
 - razlaga kako rezultati potrjujejo/zavračajo hipotezo,
 - razlaga ukrepov za zaščito javnega zdravja,

7. Pridobljena spoznanja (Lessons learned)

Iz izkušenj pridobljenih v preiskavah izbruhov, je treba izpostaviti tiste stvari, za katere smo ugotovili, da so se izkazale za učinkovite in tudi tiste za katere smo ugotovili, da bi jih lahko naredili bolje na drug način. Povzetek težav in predlogov za izboljšave, bo koristen za vse vpletene, kakor tudi za vse tiste, ki se bodo v prihodnosti srečali s podobnimi izbruhi. Uporabljeni pristopi, izkušnje metode in orodja jim bodo v veliko oporo.

8. Priporočila

Priporočila morajo povzeti, kaj je treba v primeru izbruha storiti:

- ukrepi zaradi trenutnega izbruha (npr. cepljenje, odstranitev živil, kloriranje vode itd),
- ukrepi za preprečitev izbruhov v prihodnosti (npr. zdravstvena vzgoja, sprememba zakonodaje, uvedba posebnih ukrepov v proizvodnji, pri pripravi živil, dodatne raziskave),
- izboljšanje vodenja prihodnjih izbruhov (na primer, kdo vse bi moral biti vključen v proces odločanja, komunikacijskih kanalov, vključevanje strokovnjakov z dodatnimi znanji v Skupino za obravnavo izbruhov),
- izboljšanje metod v prihodnjih preiskavah (npr. kako zmanjšati pristranost z izboljšanjem vprašalnikov).

Priporočila morajo biti kratka in jedrnata, specifična, ciljno usmerjena (kaj naj kdo naredi?) in realna (kaj je mogoče storiti z razpoložljivimi sredstvi, kaj je sprejemljivo).

9. Zahvala

V tem delu omenimo vse druge, ki so prispevali v preiskavi, vendar niso bili del Skupine za obravnavo izbruhov.

10. Viri (Reference)

Z referencami lahko avtorji upravičijo dejstva, trditve, ki niso neposredno povezane z izbruhom.

Navedba virov mora biti taka, da omogoči bralcem, da poiščejo originalne dokumente.

EPIET uporablja referenčni sistem Vancouver.

(http://www.nlm.nih.gov/bsd/uniform_requirements.html)

11. Priloge

V Prilogi so navadno orodja za zbiranje podatkov (vprašalnik), obveščanje partnerjev in drugi dokumenti, ki so bili uporabljeni v preiskavi in omogočajo boljše razumevanje vsega, kar je bilo storjenega.

Primeri dokumentov, ki jih je mogoče vključiti v priloge:

- kronologija dogodkov;
- splošni dokumenti: zemljevid mesta, načrt vodovodnega omrežja, tloris prostorov, opis populacije, okoljskih podatkov itd.;
- seznam članov Skupine za izbruh z njihovimi odgovornostmi, mandat;
- podrobnejši rezultati: tabele z epidemiološkimi rezultati, laboratorijski izvidi, okoljske rezultati;
- epidemiološki vprašalniki;
- obvestila za bolnike, zdravnike;
- sporočila za javnost.

Stil pisanja Poročila o preiskavi izbruha

Uporabljati moramo znanstveni slog pisanja.

Znanstvena slog je:

- **natančen** - vse potrebne elemente, ki so potrebni za razumevanje raziskave moramo natančno opredeliti,
- **jasen** - termini, ki so razumljivi tudi nestrokovnjakom,
- **tekoč** - besedilo je organizirano tako, da vsak element v študiji izhaja iz elementov, ki so že navedeni,
- **jedrnat** - uporabljamo kratke stavke, odstavke.

Pravila

- Pred začetkom pisanja poročila, identificirajte bistvene elemente Poročila. Vsebina in struktura poročila naj omogoča posredovanje vašega glavnega sporočila.
- Sledite priporočeni strukturi, ki omogoča da ne pozabimo ključnih elementov.
- Izogibajte se uporabi zapletenih besed in epidemiološkega žargona.
- Ne zlorablajte pasiva v izražanju.
- Razložite uporabljene izraze in okrajšave.
- Uporabljajte pretekli čas v poglavju »Uvod«, »Metode« in »Rezultati«.
- V poglavju »Razprave« uporabljajte sedanji čas, ko razpravljate o rezultatih in pretekli čas, ko navajate delo drugih.

VIR :

Field Epidemiology Manual

<http://www.femwiki.com/fem/w/wiki/writing-an-outbreak-investigation-report/revision/26.aspx>